

MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMDE,TEKNİK ELEMAN YETİŞTİRİLMESİ

Mehmet KÜÇÜK

İzmir Çınarlı Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi
Elektromekanik Taşıyıcılar Bölüm Şefi

ÖZET

Ülkemizde kentlerdeki hızlı nüfus artışı ve çok katlı yapılaşmayla asansör, yürüyen merdiven ve yürüyen yollara, sanayi üretimlerinin artmasıyla indirme / yükleme işlemleri için köprü vinçlere (Kaldırma ve taşıma makineleri) olan talebi de artırmıştır. Teknolojideki gelişmelerin artması ile beraber insanların hayat standartları yükselmeye başlamış yeni makine ve cihazların kullanımı çoğalmış, bunların sonucunda ise gelişmelere uyum sağlayan, tamir montaj ve bakımını bilen teknik elaman açığı ortaya çıkmış, yetiştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Sektörle birlikte yapılan çalışmaların hedefi, mesleki teknik eğitim veren okullarımızda ve teknik üniversitelerimizde Elektromekanik taşıyıcılar bakım onarım elemanı yetiştirilmesi konusunda farklı bir yaklaşımla teknik eleman yetiştirilmesine, yeni çözümler aranmaya çalışılmıştır. Anahtar Kelime: Teknik eğitimde Sektör / okul işbirliği

GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Ertürk 1979, s.12) Ancak; eğitimin, toplumsal bir süreci ve ekonomik boyutu da olduğuna göre,bu sürecini ekonomik ve finansal yönleri de bulunmaktadır. Eğitimin, ulusal çıkarlara uygun, en çok görülebilen tarafı endüstride verimlilik artışına olan etkisidir.

Eğitimin endüstriyel boyutu daha çok mesleki ve teknik eğitim ile ifade edilmektedir. Ülkemizde bu süreci geliştirmek, düzenlemek ve teşvik etmek üzere 3308, 4702, 5544 sayılı yasalar çıkarılmıştır. Orta öğretim dört yıla çıkarılarak, mesleki ve teknik eğitimde modüler eğitim sistemi yürürlüğe girmiş, hem okuldaki eğitim sürecini hem de işteki öğrenme süreçlerini içeren ve hayat boyu öğretimi destekleyen bu sistemle yatay ve dikey geçişlere de imkan sağlayarak, hayat boyu eğitim amaçlanmıştır. Böylece, okulunu bitiren meslek elemanları mezun oldukları meslek dalından başka bir dalın eğitimini almaları ve ikinci veya daha fazla meslek dalından diploma / sertifika almalarını sağlayacak imkanların yolu açılmış olmaktadır.

İnsan Sermayesi teorisinde en kazançlı yatırımın insana yapılan yatırım, yani eğitim olduğu, birey ve toplum açısından bu yatırımın bir çok fiziksel sermaye biçiminden daha kazançlı olduğu ileri sürülmektedir. Eğitimin, özellikle sanayi ve hizmet sektörünün gereksinme duyduğu bilgi ve beceriye sahip nitelikli işgücünü yetiştirerek, ekonomik büyümeye önemli katkıda bulunacağı ileri sürülmüştür. Firma içinde gerçekleşen eğitim, doğrudan işgücü eğitimi niteliği taşımaktadır. Ancak işgücü eğitimi, yalnızca firma içi eğitimle sınırlı bulunmamaktadır. İşgücüne nitelik kazandırma etkinliği okulların yanı sıra, işyerleri dışındaki mesleki eğitim birimlerinde de

gerçekleştirilmektedir. Bu noktada, eğitim-meslek-iş arasında kurulan ilişki çok büyük önem kazanmaktadır. Bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, yetişkinlerin kazandıkları bilgi ve deneyimlerin kısa sürede eskimesi ve yetersiz kalmasına neden olmaktadır. İşletmelerin, bütün iş kollarında endüstriyel teknik okul mezunu nitelikli işgücünü bulmakta güçlük çektiği, işveren temsilcilerince belirtilmektedir. Ayrıca, mesleki ve teknik eğitim okullarında yapılan eğitimin daha çok teorik olması ve araç-gereç ihtiyaçlarının yeterince karşılanamaması nedenleriyle mezunların işe uyumlarının zaman aldığı ve uzun süre verim sağlanamadığı da gözlenmiştir. Çalışmak isteyen ancak uygun iş bulamayan çok sayıda işsiz yan sıra, belli nitelikte kalifiye işgücü arayan firmalarda teknik eleman açığı söz konusudur. Gençlerin yanlış meslek seçimleri bunda etkili olmakla birlikte, Meslek lisesi mezunlarının büyük bir bölümünün de, ekonominin gereksinme duyduğu nitelikte ara insan gücü olma yerine, yükseköğretim kurumu mezunu olmak istediği veya kısa süreli yüksek kazançlı işleri ve aileleri ile birlikte oldukları il / ilçe dışında çalışmamayı tercih ettikleri görülmektedir.

Ekonomik işbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) de meslek eğitiminde üç temel model tanımlamaktadır: Bunlar,

1. Japonya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), İsveç vb. ülkelerde uygulanan, 18 yaşına kadar tam zamanlı örgün eğitimin ağırlıklı olduğu okul modeli;
2. Almanya ve Fransa'da ağırlıklı olarak uygulanan okulda verilen genel eğitimle işe dayalı çıraklık eğitimi sisteminin birlikte uygulandığı ikili (dual) model ya da işbirliği (Corporatist) modeli;
3. İngiltere'de uygulanan önceki modellerin bazı öğelerinin bulunduğu karma modeldir (Cantor 1991, s.173-174).

Ancak Greinert, karma modelin diğer modellerden alınan bir yapı olduğunu ayrı bir mesleki eğitim modeli olarak ele alınamayacağını savunmaktadır. Buna göre, mesleki eğitim modelleri bürokratik, piyasa ve işbirliği modeli olarak ele alınmalıdır. (Greinert 1989, s.15).

Mesleki-teknik eğitim kurumlarının kendilerine atfedilen önem ve önceliklerine göre etkin olamadıkları, ekonominin gereksinim duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiremediği, genel kabul gören bir görüş haline gelmektedir. Meslek liselerinin bölümlerindeki dağılımın, ekonomik gelişmeye, kalkınma ve çağdaşlaşmaya uygun olmadığı; birçok mesleki eğitim alanında istihdam-belge ilişkisinin kurulamadığı, meslek lisesi mezunlarının bir çoğunun alanları dışında çalıştıkları ya da işsiz kaldıkları şeklinde eleştiriler yöneltilmektedir (TİSK 1991, s.22; Baloğlu 1992).

Bu çalışmanın diğer bir amacı, gerek İş-Kur Genel müdürlüğünden alınan veriler, Bursa ilinde asansör sektörüne hizmet veren 20 kuruluş ve 60 kişi üzerinde yapılan anketler sonucunda, Türk sanayisinde önemli bir yeri olan asansör imalat ve kontrol sanayisinin aradığı kriterlere uygun yetişmiş kalifiye eleman bulamadıklarını ifade etmiş olmalarıdır [Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 23(1-2) 86-94(2007)]. Ayrıca İzmir ilinde asansör sektörüne hizmet veren 30 firma temsilcisi ile yapılan periyodik görüşmeler sonucunda da aynı sıkıntıların çekildiği görülmüştür.

Türkiye'de özellikle kentlerdeki hızlı nüfus artışı ve çok katlı yapılaşma sonucunda asansörlere olan talep giderek artmaktadır. Hayat standardının ve insana gösterilen

özenin artması ile birlikte teknoloji deki gelişmeye paralel olarak, asansör sistemleri gelişmekte daha hızlı, daha güçlü ve daha kaliteli asansörler üretilmektedir. Asansör talebindeki artışla birlikte bu alanda faaliyet gösteren elemanlara olan talep artmaktadır. Önceleri sadece asansör montajına önem verilirken, özellikle 1975 yıllarından sonra başlayan çok katlı yapılaşmayla birlikte binalarda asansör kullanımı çoğalmış buna paralel olarak ta asansör montaj-bakım ve arıza elemanlarına duyulan ihtiyaç da artmaya başlamıştır. 1995 yılından sonra İthalatın serbest bırakılması, yeni malzemelerin başta fuarlar olmak üzere çeşitli yollarla tanıtımı ve yeni teknolojinin hızla ülkemize girmesiyle asansör sanayisi gözle görülür biçimde gelişmektedir. İnşaat sektöründeki hızlı büyümeye paralel olarak bu alanda pazar hızla gelişmekte, Türkiye, Avrupa asansör firmaları için çok önemli bir pazar olarak kabul edilmektedir. Ancak Türk firmaları henüz istenilen düzeyde gelişme sağlayamadığı için, yabancı firmalarla rekabetin yapılmadığı söylenebilir. Ortaya çıkan sorunlar ve sektörün geleceği çeşitli platformlarda tartışılmaya başlanıp çözüm arayışları tartışılmaya başlanmıştır. Bu amaçla, gençlerin daha iyi imkanlarla eğitim ve öğretim yapmaları, piyasada ihtiyaç duyulan nitelikli insan gücünün ortaya çıkarılması için. İzmir Çınarlı Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinde, Sektör-okul, kol kola girmiş ve istihdam garantili kalifiye eleman yetiştirilmesine soyunulup sektörün finans ve teknik dinamikleri harekete geçirilerek önemli destekler sağlanmıştır.

Meslek eğitiminde üç temel modelle benzeşen, ana fikri 3308, 4702, 5544 sayılı yasalara dayandırılmış, İşletmelerde Meslek Eğitimi ve Modüler Sistem uygulamasının sektör/ okul işbirliğinin hayata geçirilmesinde çok güzel bir örneği, İzmir Çınarlı Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi Elektromekanik Taşıyıcılar bölümünde yaşanmıştır. Sektör desteği alarak güncel teknolojiye uygun atölyeler, uygulama alanları ve makine parkları oluşturulmuştur. Öğrenciler Eğitim öğretimlerini buralarda yaparak mezuniyet sonrası piyasalara olan uyumu kolaylaşmıştır. İşletme ziyaretlerinde olumlu geri dönüşlerin alınması memnuniyet vericidir. Çalışmaların boşa gitmediği kurum ve firma yetkililerince gözlenmiş, gelecek yıllarda daha iyi neler ve nasıl yapılabilir sorusu tartışılmaya başlandı. Bu anlamda yeni projeler üretip hayata geçirmenin yollarını araştırmaya başladık.

Nasıl Başardık ?

- 1- Sosyal ilişkiler geliştirildi. Sektör ziyaretleri ile, mesleki teknik eğitim noktasında ortak zemin oluşturuldu. Güncel sohbetlerle ikili dostlukların temelleri atıldı.
- 2- Ürettiğiniz ürün "Dünyanın en kaliteli ve en ucuz malı" olsa bile, "Üretim- Yerine montaj zinciri içindeki teknik eleman kalifiye olmadığında, malınız tüketici gözünde değersiz kalır" Fikri, benimsetilmeye çalışıldı.
- 3- Firmalarda beceri eğitimi yapan öğrencilerin, ucuz işgücü gibi görülmeyip, Meslekten soğutulmadan eğitim vermenin gelecekte geri dönüşlerinin daha olumlu olacağı ve nitelikli elaman yetişmesinde sağlayacakları katkılar anlatıldı.
- 4- Öğrencilerin sektörü ve mesleklerini sevmenin her şeyden çok önemli olduğu ve bunu sağlayacak tedbirlerin firmalarca alınması gerektiğinin önemi anlatıldı.
- 5- Öğrencilere mezun olduktan sonra, uygun koşullarda iş garantisi olduğunun sürekli dile getirilmesi, çalışan personelden örnekler verilmesinin yararları vurgulandı
- 6- Sektörel yayınlarda konu devamlı gündemde tutuldu. Okulu ve bölümü tanıtan yazılarla sektörün her kademesiyle iletişim kurulmaya çalışıldı.

7- Sektör fuarlarına katılımcı olmanın yararlarını anlattık. Bu anlamda sektörün desteği ile Uluslar arası ve ulusal asansör teknolojilerinin yer aldığı İstanbul, İzmir fuarlarına katılımcı olarak stand kurup gelişmeler yakından izlendi. Okulda yapılan çalışmalar slayt ve film gösterileriyle ziyaretçilere / sektöre tanıtıldı. Öğrencilerin bu fuarları gezip görmeleri teşvik edildi.

8- Başarılı öğrencilere sektör tarafından aylık ödemeli, öğrenimlerine maddi destek bursu sağlanarak sektörü ve mesleği sevmeleri özendirildi.

9- Mezunların kendi aralarında dayanışma içinde olmaları önerildi. Bu bağlamda güncel bilişim araçları kullanıldı.

10- Üretici firmaların katkıları sağlanarak, güncel teknolojiye uygun makina parkları oluşturuldu. Bunların kullanımı doğrultusunda teknik destek alınarak, öğretmen ve öğrencilerin piyasaya uyumunu kolaylaştırıcı eğitimler istedik.

11- Kullanım sonucu veya teknolojik gelişim sonucu önemini yitiren ürünlerin yenileştirilmesi konusunda firmalardan bağış / desteği devamlılığı sağladık.

12- Öğrencilerin beceri eğitimi için firmalara gönderilmesinde, sektörel dernek ve işyeri temsilcileri ile işbirliğine gidildi.

13- Firmaların seçiminde; TSE ve CE belgeli olmalarının yanında, makine parkı, ulaşım vs gibi ölçüler dikkate alındı

14- Firmaların eksikliğini duydukları konulara eğitim öğretim içinde yer verilip öğrencilerin piyasaya uyum süreçlerine katkıda bulunuldu.

15- Periyodik olarak yapılan firma ziyaretleri ile beceri eğitimine giden öğrencilerin çalışma ortamları ve işyeri koşulları sürekli gözlem altına alınıp yönetmelikler doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetleri kontrol edilmesinin yanı sıra teknolojik gelişmeler yakından görülüp işyeri yetkilileri ile bilgi alış verişinde bulunarak yeniliklerin okula getirilmesi noktasında çözümler arandı.

16- Okulda yapılan makine parklarına; olabildiğince çok firmanın katılımını sağlayıp işgücü / malzeme, desteğinin yanı sıra firmalarda imece kültürünün yaşatılması sağlanıp''yapılanlarda benimde katkım var'' gururu öne çıkarılarak, mesleki eğitimi sahiplenmeleri sağlanmaya çalışıldı.

17- İşletme yetkililerinin okul / bölüm ziyaretleri sağlanarak yapılan çalışmalar kendilerine gösterilip, bilgi alış verışı yapılarak fikirleri alınmıştır. Öneriler doğrultusunda, yönetmeliklere uyan kısımlarda düzenlemelere gidildi.

18- İş güvenliği konusunda, öğrenciler derslerde bilgilendirildiği gibi bu konuda firmalarında dikkati çekildi. Asansör yönetmeliğindeki değişiklikler yakından takip edilerek bilgiler güncellendi.

19- Malzeme desteği veren firmalara, ürünlerinin yer aldığı eğitim öğretim faaliyetleri görüntü ve fotoğraflar çekilerek kendilerine e-mail yoluyla iletilip bilgilenmeleri sağlandı.

20- Kuruma yapılan her bağış ve desteğin resmi kayıtları, teşekkür belgeleriyle birlikte kendilerine ulaştırıldı.

SONUÇ

Sektörde dernek çatısı altında toplanmış, çeşitli illerdeki sanayicilerle tanışıp konuşma, ortamlarında bulunarak sosyal ilişkileri genişletip, kendilerine sunduğumuz projeleri anlatarak destek, bağış ve yardımlarını aldık. Bunların sonucunda Ortaya güzel çalışmalar çıktı ve çıkmaya devam edeceğine olan inancım yüksektir. Sektörün desteği ile Dokuz Eylül Üniversitesi Makina mühendisliğinde de benzer bir çalışma yapılması memnuniyet yarattı. Sektörün ihtiyacı olan yetişmiş kalifiye eleman ihtiyacının

karşılanmasında sektör-okul-veli-öğrenci işbirliğinin sıkı sıkıya kurulmasının önemi görünmektedir. Ülkemizin ileri teknolojiye sahip ülkeler seviyesine çıkması, teknoloji satın alan ve tüketen ülkeler sınıfından çıkıp teknoloji ihraç eden, daha çok üreten, bilinçli tüketen kalite sözcüğünün doğrudan ülkemizin ürünlerini akla getirdiği, gelişmiş büyük bir ülke olabilmek için daha çok çalışmak çabalamak zorunda olduğumuzdur.

İzmir Çınarlı Anadolu Teknik, Teknik ve Endüstri Meslek Lisesinin sektörel boyuttaki bu başarısının, her sektörde büyütülerek yapılması ihtiyacı ortadadır. Sektörlerin, seçtikleri pilot okullarda son teknolojiye sahip gelişmiş araç gereçlerin yer aldığı birer Okul/Dal' ı kurup sahiplenmeleri, destek / takip ilişkisi içinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin doğrudan içinde bulunup, isdiham garantisi vererek gereğini yapmalıdırlar. Bazı illerdeki okullarda, büyük firma /Holding destekli yapılmakla birlikte çok yetersiz kalmaktadır. Her sektör ve kuruluş elini taşın altına koymalıdır.

KAYNAKLAR

1. Cantor, Leonard. "Vocational Education and Training in the Developed World" The Vocational Aspect of Education. (September 1991) No:115, ss.173-182.
2. "Çıracılık ve Meslek Eğitimi Kanunu "(3308 Sayılı Kanun). Resmi Gazete, 19139, 16 Haziran 1986.
3. Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 23(1-2)86-94(2007).
4. Ertürk, Selahattin.Eğitimde Program Geliştirme.3.Baskı,Yelkenstepe Yayınları:4 Ankara1979 .
5. Greinert, Wolf-Dietrich. "An International Comparison of Systems of Technical and Vocational Education-An Attempt at Classification" Innovative Methods of Technical and Vocational Education Report of the Unesco International Symposium. Hamburg, June 9, 1989, Bonn 1989, ss. 15-19.
6. "Mesleki ve Teknik Yönetmeliği". Resmi Gazete. 03.07.2002 / 24804 .
7. Mesleki Yeterlilik Kanunu . 5544 Sayılı Kanun Tarih:21/9/2006 .
8. Milli Eğitim Bakanlığı (MEGEP) Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi.
9. TİSK. Türkiye'de Mesleki Eğitim. TİSK Yayını No:107, Ankara, 1991 .